

***Letni načrt nakupa knjižničnega gradiva
Knjižnice Josipa Vošnjaka
Slovenska Bistrica
za leto 2024***

November, 2023

1. LETNI NAČRT NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA IN NABAVNA POLITIKA:

Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica je splošnoizobraževalna knjižnica, v kateri se vsi zaposleni zavedamo svojega in njenega temeljnega poslanstva, ki je v prvi vrsti neomejena dostopnost do knjižničnega gradiva vsem brez razlik ter nenehna skrb za kakovostno knjižnično zbirko z ustreznim izborom gradiva, ki je v podporo informacijskim, izobraževalnim, raziskovalnim, socialnim in kulturnim potrebam naših uporabnikov, seveda ne pozabljamo na kvalitetno gradivo za prosti čas, na vseživljenjsko razvijanje bralne kulture in razvoj demokratičnega mišljenja.

Knjižnično dejavnost zaposleni izvajamo po visokih strokovnih standardih, ker želimo vsem prebivalcem na območju delovanja zagotoviti neomejen dostop do knjižničnega gradiva in informacij ter kulturnih storitev.

Poslujemo v skladu z veljavno zakonodajo in temeljnimi dokumenti, ki usmerjajo nabavno politiko v splošnih knjižnicah:

- Zakon o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št. 87/01, 96/02)
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS št. 28/23)
- Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (Uradni list RS št. 88/03)
- Standardi za splošne knjižnice (za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015). (2005)
- Manifest o splošnih knjižnicah (1994)
- Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013-2020.
- Guidelines for a collection development policy using the conspectus model (2001). IFLA
- Section on aquisition and collection development. Dostopno: <http://archive.ifla.org/VII/s14/nd1/gcdp-e.pdf>.
- Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2020 (NP-NKG-2020).

V pomoč pri nabavi in izgradnji kvalitetne knjižnične zbirke so nam še:

- Rampih, S. (2010). Nabavna politika v splošnih knjižnicah. Ljubljana: ZBDS.
- Novljan, S.: (2011). Navadna knjižnična zbirka. Dostopno: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SIDOC-HDPFV2MA>.

Kot osrednja knjižnica delujemo na območju občin Slovenska Bistrica, Oplotnica, Poljčane in Makole.

Na našem območju živi skupno 36.822 prebivalcev, od tega:

- v Slovenski Bistrici 22.747,
- na Pragerskem 1.839,
- na Keblju 710,
- na Tinju 910, kar je skupaj 26.206 prebivalcev občine Slovenska Bistrica,
 - v Poljčanah 4.432,
 - v Oplotnici 4.146 ter
 - v Makolah 2.038 prebivalcev.

Poslanstvo knjižnice:

Smo knjižnica, ki

- se s svojim delovanjem, optimalno ponudbo knjižničnega gradiva, informacij in storitev trudi razvijati bralno kulturo in informacijsko pismenost ter cilje za uveljavljanje enake dostopnosti aktualnega knjižničnega gradiva za vse prebivalce na našem območju;
- glede na analize lokalnih skupnosti upošteva zahteve in želje uporabnikov ter zadovoljuje njihove potrebe po informiranosti, vseživljenjskem razvijanju bralne kulture, razvoju demokratičnega mišljenja in uresničevanju visokih meril sodobne informatizirane družbe;
- nudi neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter povečuje aktivno vlogo pri informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih, socialnih in kulturnih vidikih ter seveda ne pozablja na kvalitetno gradivo za prosti čas;
- izvaja kulturno in socialno-razvojno funkcijo v smislu izenačevanja izobraževalnih, informacijskih, socialnih in drugih zmožnosti prebivalcev;
- nudi hitre, kvalitetne in prijazne storitve;
- oblikuje kvalitetno knjižnično zbirko glede na potrebe lokalnega okolja in jo izposoja na klasičen in sodoben način, kakovost knjižnične zbirke dviguje z nadomeščanjem izrabljenega gradiva z novimi izdajami ter z zamenjavo zastarelih vsebin z novimi deli,
- omogoča demokratičen dostop do gradiva, storitev in opreme;
- uporabnikom nudi prijeten prostor, omogoča druženje in kvalitetno preživljanje prostega časa;
- organizira kulturne prireditve, razstave, ogleda, dejavnosti za najširši krog ljudi;
- se ukvarja z domoznansko dejavnostjo in ohranja kulturno dediščino;
- izobražuje in vzgaja uporabnike, izvaja vseživljenjsko učenje, skrbi za razvoj funkcionalne pismenosti;
- spodbuja medkulturni dialog in odpravlja stereotipe;
- izvaja različne dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami, spodbuja inovativnost in kreativnost uporabnikov in zaposlenih;
- pridobiva kar največ novih naslovov za širok krog uporabnikov;
- se trudi zagotavljati ustrezno število izvodov knjižničnega gradiva glede na potrebe in pričakovanja uporabnikov;
- zadovoljuje potrebe različnih ciljnih skupin uporabnikov v okolju;
- oblikuje knjižnične zbirke, prilagojene posebnim skupinam uporabnikov;
- s stalnim spremljanjem slovenske založniške produkcije vključuje v nabavo večino kakovostnih izdaj slovenskih založb in kakovostna dela samozaložnikov;
- v nabavo vključuje večino kakovostnih del slovenskih avtorjev in prevodov tujih del, ki jih subvencionirajo MZK RS, JAK ter ARRS;
- s poudarkom na nabavi večine del slovenskih avtorjev našim uporabnikom omogoča seznanjanje s trendi v sodobnem slovenskem leposlovju;
- spremlja in seznanja ter zbira in evidentira domoznansko gradivo za celotno lokalno mrežo;
- vključuje lokalne skupnosti in zainteresirane posameznike h konstruktivnemu sodelovanju pri zbiranju domoznanskega gradiva;

- s pestrim in kakovostnim izborom gradiva pridobiva nove uporabnike knjižnice;
- omogoča popolnoma enake možnosti dostopa do knjižničnega gradiva vsem svojim uporabnikom.

Kvalitetna knjižnična zbirka je temeljno orodje knjižnice pri izpolnjevanju našega poslanstva.

Za vse prebivalce je knjižnica lokalni informacijski center za zagotavljanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih, socialnih in kulturnih potreb, ne pozabljammo na kvalitetno gradivo za prosti čas, potrebe uporabnikov po vseživljenjskem izobraževanju, po kulturnem razvoju tako posameznika kot socialnih skupin in kot splošnoizobraževalna knjižnica z zastopanostjo gradiva enakovredno pokrivamo vsa področja znanosti in humanistike s poudarkom na strokovnosti in objektivnosti pri nabavi knjižničnega gradiva; s tem posledično gradimo kvalitetno knjižnično zbirko za vse starostne skupine od predšolskih otrok do uporabnikov v tretjem življenjskem obdobju, aktualno knjižnično gradivo je enako dostopno vsem prebivalcem na območju knjižnice.

Knjižnično zbirko gradimo z nakupom kvalitetnega sodobnega gradiva, ne zanemarjamo pa niti tradicionalnih gradiv in klasike.

Zaposleni v knjižnici se po najboljših močeh v okviru finančnih omejenosti trudimo, da je knjižnica prijazno središče kulture, izobraževanja, informacij ter da omogoča svojim uporabnikom dostop do vseh vrst znanja in informacij na različnih medijih – od tiskanega, knjižnega gradiva, serijskih publikacij do elektronskih medijev ter dostop do interaktivnih virov.

Posebno pozornost in poudarek dajemo našemu **domoznanskemu oddelku**, kjer zbiramo, obdelujemo in hranimo gradivo, ki je kakorkoli povezano z območjem, ki ga pokriva Knjižnica Josipa Vošnjaka, od del avtorjev z našega območja do starih razglednic in fotografij, portretov, drobnega tiska ... Gradivo zadnja leta tudi digitaliziramo, saj ga želimo približati čim širšemu krogu uporabnikov. Pri oblikovanju digitalnih zbirk sodelujemo s spletnima portaloma Kamra in dLib.

Prijazen dostop do naše ustanove in možnost gibanja v njej smo uredili za invalide (parkirišče, dvigalo, stranišče), vhod in dvigalo uporabljajo tudi mamice z vozički. Mladim staršem je na voljo tudi previjalna miza za dojenčke.

Pri načrtovanju nakupa knjižničnega gradiva bomo v skladu z javnim interesom na področju kulture tudi v prihodnje upoštevali naslednje kriterije:

- aktualnost knjižničnega gradiva,
- zastopanost različnih vrst, oblik in dostopnosti knjižničnega gradiva (skladno s strokovnimi standardi 90 % tiskanih medijev in 10 % neknjižnega gradiva, tudi e-knjige, zvočne knjige),
- zastopanost gradiva na različnih medijih,
- zastopanost različnih tematskih oziroma predmetnih področij (enakovredno zastopanje vseh področij znanosti in kulture),
- zastopanost vsaj 15-ih odstotkov naslovov publikacij v javnem interesu (katerih izdajo v zadnjem letu finančno podpira Javna agencija za knjigo v okviru založniških

programov in projektov s področja kulture) ter ARRS v vsaki organizacijski enoti knjižnice;

- velik poudarek bomo še naprej dajali kakovostni literaturi, ponatisom knjig slovenskih klasikov in strokovnih del;
- zastopanost publikacij čim širše mreže ponudnikov knjižničnega gradiva,
- zastopanost kakovostnih naslovov knjižničnega gradiva,
- aktualnost knjižničnega gradiva,
- prav tako bomo nudili kvaliteten in relevanten izbor gradiva v krajevnih knjižnicah,
- še naprej bomo tesno povezani v vseh elementih knjižničnega sistema za sodelovanje (medknjižnična izposoja, osrednja območna knjižnica),
- z izgradnjo kvalitetne knjižnične zbirke bomo zagotavljali pokritje potreb naših uporabnikov po informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih, socialnih in kulturnih vidikih ter seveda ne bomo pozabili na kvalitetno gradivo za prosti čas.

2. UPOŠTEVANJE INFORMACIJSKIH, RAZISKOVALNIH IN KULTURNIH POTREB OKOLJA

Nabava knjižničnega gradiva poteka v sodelovanju vseh zaposlenih v Knjižnici Josipa Vošnjaka (izposojevalke, vodje organizacijskih enot knjižnice, vodje nabave ter direktorice).

Sledimo novostim v vseh medijih (bibliografije, tisk, katalogi založb, ponudbe knjigotržcev, internet, obiski knjigarn, razgovori z zastopniki založb, obiski knjižnih sejmov ...).

Prav tako sodelujemo z okoljem, glede na analize okolja in strukture uporabnikov posameznih organizacijskih enot knjižnice prisluhnemo željam in potrebam naših uporabnikov tako za informacijske, izobraževalne, raziskovalne kot kulturne potrebe ter čtivo za prosti čas.

Prisluhnemo tudi potrebam uporabnikov s posebnimi potrebami, dislektikom, slabovidnim, gluhim ... Priseljencem z drugih jezikovnih območij pomagamo pri vključevanju v naše jezikovno in kulturno okolje z nabavo jezikovnih tečajev tako v knjižni obliki kot na ostalih medijih.

Smo splošnoizobraževalna knjižnica, ki jo obiskujejo uporabniki vseh starosti, stari tudi manj kot 1 leto, vse do tretjega življenjskega obdobja.

Pri nakupu knjižničnega gradiva upoštevamo vse vidike potreb in zahtevnostnih stopenj naših uporabnikov. Zavedamo se, da pri iskanju informacij za vse uporabnike ne moremo upoštevati istih kriterijev. Informacije in gradivo morajo biti zastopani po različnih stopnjah zahtevnosti, od poljudnoznanstvenih do strokovnih.

Pri nabavi gradiva upoštevamo tudi visok obisk šolajoče se mladine (od osnovne šole do fakultete ter podiplomskega študija) in njihove potrebe po gradivu in informacijah.

Končni cilj letnega nakupa knjižničnega gradiva je izgradnja, bogatitev in posodabljanje oziroma obnavljanje knjižnične zbirke, da v čim večji meri odgovarja ugotovljenim potrebam in interesom ciljnih skupin uporabnikov knjižnice.

Izobrazbena struktura naših uporabnikov :

- ✓ predšolski otroci,
- ✓ osnovnošolci,
- ✓ dijaki,
- ✓ študentje,
- ✓ študentje ob delu,
- ✓ zaposleni,
- ✓ gospodinje,
- ✓ brezposelni,
- ✓ upokojenci,
- ✓ svobodni poklici,
- ✓ magistri, doktorji znanosti,
- ✓ osebe s posebnimi potrebami,
- ✓ drugo.

Te široke palete znanj, zanimanj, poklicev, iskalcev najrazličnejših informacij se dobro zavedamo, zato **pri nakupu knjižničnega gradiva upoštevamo vse vidike potreb in zahtevnostnih stopenj naših uporabnikov.**

Kot odlično povratno informacijo dobremu izboru gradiva jemljemo tudi uspehe, ki so jih naši uporabniki dosegli s pomočjo gradiva, ki so si ga izposodili v naši knjižnici (referati, seminarske, diplomske in magistrske naloge, raziskovalne naloge, izpiti ...).

Predlogi naših uporabnikov po nabavi knjižničnega gradiva so dobrodošli, vselej jih tehtno ovrednotimo ter se na osnovi ocene o kvaliteti in temah v posameznem gradivu tudi odločimo za nakup. Vselej smo pozorni na to, ali bo gradivo zanimivo tudi ostalim uporabnikom, ali kvalitetno dopolnjuje našo knjižnično zbirko na določenem področju, nenazadnje pa je eden od faktorjev tudi cena, saj smo vsa leta s finančnimi sredstvi omejeni in ponavadi žal ne moremo nabavljati potrebnega števila izvodov gradiva.

Končni cilj letnega nakupa knjižničnega gradiva je izgradnja, bogatitev in posodabljanje oziroma obnavljanje knjižnične zbirke, da v čim večji meri odgovarja ugotovljenim potrebam in interesom ciljnih skupin uporabnikov knjižnice.

O realizaciji nakupa knjižnica tekoče objavlja sezname knjižničnega gradiva, kupljenega s sredstvi MK, in po realizaciji nakupa ministrstvu poroča o uresničevanju načrtovanih ciljev.

3. UPOŠTEVANJE RAZVIJANJA BRANJA, BRALNE KULTURE IN INFORMACIJSKE PISMENOSTI

3.1 Gradivo za otroke in mladino

Zavedamo se svoje ključne vloge pri razvoju bralne pismenosti in se pri vseh uporabnikih knjižnice trudimo razvijati spretnosti, zmožnosti, odnos in znanja, povezana z branjem; kontinuirano v vseh naših organizacijskih enotah z različnimi dejavnostmi za otroke, mladino in odrasle, z akcijami, aktivnostmi, dogodki ter svetovanjem ozaveščamo o pomenu vseživljenjskega razvijanja bralne in informacijske pismenosti.

V Pionirski knjižnici imamo kvalitetno knjižnično zbirko tudi za najmlajše uporabnike knjižnice – od didaktičnih iger, kartonk, slikanic, glasbenih in video zgoščenk do obsežnejše otroške in mladinske literature ter neknjižnega gradiva. Mladim uporabnikom knjižnice je na voljo tudi možnost iskanja gradiva ter brskanja po spletu na nekaj računalniških točkah.

Redne so v naši knjižnici bibliopedagoške ure – za vse starostne stopnje – od predšolskih otrok do srednješolcev.

Izvajamo tudi biblioandragoške ure za skupine priseljencev – lažje vključevanje v okolje – ter za skupine teže zaposljivih odraslih ...

Več let v naši knjižnici poteka BRALNA ZNAČKA ZA ODRASLE, za katero pripravimo izbor zahtevnejšega in kvalitetnejšega branja za odrasle, zaključimo jo s prireditvijo z izbranim gostom, literarnim ustvarjalcem.

K izboru in branju kvalitetnejšega leposlovja nagovarjamo svoje uporabnike tudi z VREČKAMI PRESENEČENJA, ki so med bralci odlično sprejete. V zaprtih vrečkah so po štiri dela kvalitetnih gradiv različnih žanrov po izboru knjižničark in uporabnik šele po prihodu domov ugotovi, kaj si je pravzaprav izposodil.

Z drugimi knjižnicami sodelujemo tudi pri širjenju bralne kulture, in sicer že vrsto let sodelujemo pri PRAVLJIČNEM VEČERU ZA ODRASLE (sodelujemo z Mariborsko knjižnico, s Knjižnico Lenart, Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota, Splošno knjižnico Slovenske Konjice, Knjižnico Ksaverja Meška Ormož, Knjižnico Ivana Potrča Ptuj, s Splošno knjižnico Ljutomer ...).

Pri nabavi knjižničnega gradiva za otroke in mladino smo pozorni na izbor kvalitetnega gradiva (tako besedila kot ilustracij), vodilo so nam nagrade, ki jih je delo prejelo, dobre kritike priznanih strokovnjakov v medijih, priporočilni sezname Pionirske knjižnice v Ljubljani ter osnovnih šol na našem območju, prejemniki znaka kakovosti Zlata hruška za mladinske knjige, katalogi, obiski sejmov.

Enakovredno so zastopane vse starostne stopnje ter vsa področja znanosti.

Pionirska knjižnica bo tudi v prihodnje pokrivala potrebe po kvalitetnem preživljanju prostega časa s kvalitetno mladinsko literaturo, dopolnjevala potrebe mladih bralcev po iskanju informacij z vseh področij na različnih nosilcih informacij, svetovali bomo pri izboru gradiva.

Sledili bomo novim smernicam za splošne knjižnice in v krajevnih knjižnicah kupili do 50 % leposlovnega gradiva in 30 % gradiva za otroke. Vsekakor bomo še naprej spremljali potrebe okolja in strukturo rednih in potencialnih uporabnikov vsakega posameznega območja, kjer deluje organizacijska enota knjižnice.

Pri nakupu smo pozorni tudi na uporabnike s posebnimi potrebami (prirejene in skrajšane izdaje), na gradivo za slabovidne (večji tisk, Audibook), gradivo za dislektike, priseljence iz drugih jezikovnih okolij itd.

Z nakupom nameravamo pridobiti 83,5 % knjižnega gradiva, 12 % neknjižnega gradiva ter 4,5 % tekoče naročenih serijskih publikacij.

Zagotavljali bomo dostop do elektronskih virov informacij. Uporabnikom knjižnice omogočamo spletni dostop do različnih podatkovnih zbirk in elektronskih časopisov in revij ter izposoja e-knjig v sistemu Biblos, ki ga bomo promovirali tudi v prihodnje, saj ugotavljamo, da izposoja e-

-knjig v naši knjižnici narašča. Kot novost našim uporabnikom ponujamo izposajo večje zbirke zvočnih knjig (Audibook).

Zavedamo se, da je najpomembnejša knjižna in književna vzgoja prav pri mladih obiskovalcih knjižnice in njihov množičen obisk je dober pokazatelj, da smo pri svojem delu uspešni in na pravi poti.

V osrednji knjižnici bomo težili k razmerju 60 % stroke in 40 % leposlovnega gradiva in v krajevnih knjižnicah k razmerju 50 % stroke in 50 % leposlovja. (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018)).

Posebno pomoč nudimo mladim pri uvajanju v iskanje po računalniških katalogih in bazah podatkov (COBISS+, Who's who, Music Grove ...) ter pri iskanju informacij iz knjižnega gradiva in ostalih medijev.

Uporabniki knjižnice si vedno pogosteje na pametne telefone nameščajo aplikacijo mCobiss ter bolj množično uporabljajo storitev Moja knjižnica, preko katere naročajo, podaljšujejo, rezervirajo ... gradivo ter imajo vpogled v stanje svoje kartoteke, zgodovino izposoje in evidenco izposojenega knjižničnega gradiva.

3.2 Gradivo za odrasle

V proces razvijanja bralne kulture smo vključeni vsi zaposleni v knjižnici in s svojim ravnanjem in dejavnostmi se zavedamo svoje odgovornosti in poslanstva pri tem.

V veliko pomoč pri svetovanju nam je širok izbor kvalitetnega leposlovja ter dobro in enakovredno zastopanje gradiva na vseh področij znanosti in kulture.

Dijakom olajšamo iskanje gradiva za domače branje, bralno značko v tujem jeziku ter maturo s posebno postavitvijo in oznako gradiva ter zbirko vsako leto dopolnujemo.

Tudi odraslim uporabnikom svetujemo ne samo pri izboru gradiva, temveč nudimo individualno pomoč pri iskanju zahtevnejših informacij tako iz tiskanih medijev kot s pomočjo računalnikov (iskanje po bazah podatkov, po katalogih, internet).

Izgradnja knjižnične zbirke (nabava vsega gradiva) bo v prihodnje sledila našim načrtanim ciljem:

- aktualnost gradiva,
- kvaliteta,
- enakovredno zastopanje vseh področij znanosti in kulture,
- različni nosilci informacij (knjižno gradivo, neknjižno gradivo),
- pri nakupu glasbenih zgoščenk ter filmskih DVD-jev smo pozorni na kvaliteto izvajalcev,
- zvočne in e-knjige v slovenskem jeziku,
- ustvarjanje kvalitetne zbirke klasikov in ljudskega izročila,
- izvirna slovenska klasična in sodobna literatura,

- kakovostni prevodi, s katerimi bo knjižnica še naprej uresničevala kulturne, izobraževalne, informacijske, raziskovalne in socialne potrebe vseh ciljnih skupin v okolju svojega delovanja,
- poudarek na gradivu, ki bo uporabnikom omogočalo neformalno in formalno izobraževanje, informiranost ter osebni in osebnostni razvoj,
- dopolnjevanje izgradnje urjene zbirke domoznanskega gradiva za lokalne študije,
- dopolnjevanje celotne knjižnične zbirke z gradivom, katerega izdajo so podprli MK RS, JAK in ARRS,
- ponatise slovenske klasike,
- ponatise izvirnih slovenskih strokovnih del za mladino in odrasle,
- otroška in mladinska literatura z znakom 'zlata hruška',
- vsebine, ki obeležujejo pomembne obletnice in dogodke v letu 2024,
- pri serijskih publikacijah ustvarjati zbirko kvalitetnejših in strokovnih revij, pomembnih tako za sproščujoče kot kvalitetno branje ter za odlično pomoč pri izobraževanju in študiju ter delu,
- v razmerju vsega gradiva bo znašal nakup gradiva za odrasle 70 % vsega gradiva, vedno bomo težili k razmerju 60 % stroke in 40 % leposlovja (osrednja knjižnica) ter 50 % stroka in 50 % leposlovje (krajevne knjižnice).

Knjižnica bo tudi v prihodnje pokrivala informacijske, izobraževalne, raziskovalne, kulturne potrebe ter čtivo za prosti čas s kvalitetno literaturo, dopolnjevala potrebe uporabnikov po iskanju informacij z vseh področij na različnih nosilcih informacij, spodbujali, razvijali in širili bomo informacijsko opismenjevanje (Cobiss+, Biblos, PressReader, Ebscohost, Encyclopedia Britannica, Ius-info, Kamra, dLib, Dobreknjige.si, SSKJ ...). Še naprej bomo podpirali vseživljenjsko učenje in smotrno izrabo prostega časa, pomagali pri izgradnji osebnega in osebnostnega razvoja prebivalcev, svetovali bomo pri izboru gradiva.

Gradivo je enako dostopno vsem uporabnikom.

4. POSEBNE POTREBE OKOLJA, KJER DELUJE KNJIŽNICA JOSIPA VOŠNJAKA

- Vrtci,
- osnovne šole,
- osnovna šola s prilagojenim programom,
- srednja šola,
- ljudska univerza,
- dnevni varstveni center,
- dom starejših občanov,
- kulturno-umetniška društva,
- ...

Za nemoteno izvajanje bibliopedagoških in biblioandragoških ur, ur pravljic, knjižne in književne vzgoje, iskanja zahtevnejših informacij ter potrebe po kvalitetnem preživljanju prostega časa se proaktivno in strateško načrtovanje storitev ter nabava kvalitetnega knjižničnega gradiva nadaljuje tudi v prihodnje.

4.1 Utemeljenost odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja

V letu 2022 smo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev dosegli zgolj 76,88 % zastavljenih minimalnih ciljev nakupa. Najbolj pereče je stanje v krajevnih knjižnicah, ki jih financirajo občine Oplotnica, Poljčane in Makole, kjer opažamo, da so potrebe in želje uporabnikov po knjižničnem gradivu velike, žal pa omenjene tri občine za nakup gradiva namenjajo občutno premalo sredstev.

Ker potrebe okolja in lokalnih skupnosti, kjer naše organizacijske enote delujejo, analiziramo vsa leta, sledimo – poleg izgradnje kvalitetne knjižnične zbirke – tudi potrebam in željam uporabnikov. V vsaki lokalni skupnosti so te drugačne, torej se ravnamo po njih, saj gradivo v knjižnicah ne sme biti samemu sebi namen, ampak je namenjeno končnim uporabnikom knjižnice.

Tako v krajevnih knjižnicah, kjer med uporabniki prevladujejo otroci, seveda nabavljamo predvsem gradivo za otroke in mladino. Kjer je povpraševanje predvsem po leposlovju, po stroki pa ne, nabavljamo večji odstotek leposlovnega gradiva. Opažamo, da se potrebe uporabnikov od okolja do okolja močno razlikujejo in temu v krajevnih knjižnicah ob nenehni knjižni in književni vzgoji prilagajamo svojo nabavno politiko.

Žal v nobeni naši organizacijski enoti nikoli ne moremo zadostiti potrebam uporabnikov z zadostnim številom izvodov določenega gradiva, saj smo finančno omejeni.

5. ORGANIZACIJSKE ENOTE KNJIŽNICE

Poseben poudarek pri nabavi knjižničnega gradiva ter pri izgradnji knjižnične zbirke dajemo tudi nabavi gradiva za organizacijske enote knjižnice:

- strokovna literatura,
- kvalitetno ter lahkotnejše leposlovje,
- serijske publikacije,
- neknjižno gradivo,

za kar je potrebna tehtna in preudarna presoja, saj zaradi omejenosti sredstev ni mogoče nabaviti zadostnega števila naslovov in izvodov potrebnega in iskanega gradiva. Zato v prvi vrsti skušamo zadostiti vsaj osnovnim potrebam naših uporabnikov (učbeniki in študijsko gradivo za vse nivoje izobraževanja, poljudnoznanstvena literatura, leposlovje, gradivo za kvalitetno preživljanje prostega časa, gradivo za osebno in osebno rast).

Zlasti pri strokovni literaturi je pomembna ustrezna pokritost vseh področij, pomagamo pa si tudi z medoddelčno izposajo.

6. DAROVI

Pri izgradnji kvalitetne knjižnične zbirke so nam v pomoč tudi darovi. Sprejemamo le darove, ki jih po strokovnem posvetu lahko umestimo v našo zbirko:

- domoznanska zbirka,

- dopolnitev knjižničnega fonda (zamenjava za uničeno ali poškodovano gradivo),
- zelo iskano gradivo,
- kvalitetni ponatisi,
- izvirna slovenska klasična in sodobna literatura.

Darovano gradivo, ki ga ne uvrstimo v svojo knjižnično zbirko, po simbolični ceni ponudimo obiskovalcem knjižnice v Stepišnikovi bukvarnici. Sredstva, ki jih dobimo na ta način, so v celoti namenjena nakupu novega knjižničnega gradiva.

7. MEDKNJIŽNIČNA IZPOSOJA

7.1 Gradivo, ki ga v naši knjižnični zbirki nimamo, si lahko naši uporabniki izposodijo iz drugih knjižnic preko medknjižnične izposoje. Gre predvsem za starejšo tujejezično strokovno literaturo, diplomske naloge, specialno strokovno gradivo, zelo drago gradivo.

7.2 Dober pokazatelj kvalitetne knjižnične zbirke naše knjižnice je tudi podatek, da se iz leta v leto več knjižnic odloča za medknjižnično izposajo gradiva (predvsem strokovnega) iz naše knjižnice.

8. GRADIVO – PUBLIKACIJE JAVNEGA ZNAČAJA (izdane s pomočjo JAK in ARRS)

Tako za osrednjo knjižnico kot za naše organizacijske enote dopolnjujemo knjižnično zbirko z gradivom, ki izide s pomočjo subvencij Javne agencije za knjigo RS ter ARRS, tega gradiva je vsaj 15 % letnega prirasta.

9. DOBAVITELJI

Knjižnično gradivo kupujemo večinoma od slovenskih založb in tudi v prihodnje bomo sledili čim širši mreži ponudnikov kvalitetnega gradiva:

- direktno od knjigarn in založnikov,
- preko zastopnikov,
- na knjižnih sejmih,
- na osnovi ponudb založnikov (e-pošta, klasična pošta, telefon),
- BIBLOS,
- Audibook.

Pri vseh dobaviteljih se dogovorimo za najvišji možni rabat. V povprečju znaša popust pri večini dobaviteljev 15 %, pri nekaterih 20 % in pri izjemah 25 %.

Višina popusta je velikokrat odvisna tudi od števila kupljenih izvodov. Ker pa smo s sredstvi nenehno omejeni, pri mnogih naslovih ne moremo kupiti zadostnega in potrebnega števila izvodov.

10. NAKUP PO STANDARDU 200 ENOT/1000 PREBIVALCEV:

Osnova za planiranje letnega nakupa je 8. člen Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Ur. l. RS 28/23), ki določa minimalne pogoje:

- ✓ Splošna knjižnica ima ustrezen obseg knjižničnega gradiva, če ima najmanj 3,7 enote knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih na potencialnega uporabnika.
- ✓ Splošna knjižnica dopolnjuje knjižnično zbirko z letnim prirastom aktualnega monografskega knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih v obsegu najmanj 150 enot na 1.000 potencialnih uporabnikov in s prirastom najmanj 50 naslovov tekočih serijskih publikacij.
- ✓ Letni prirast aktualnega knjižničnega gradiva vključuje tudi elektronske vire slovenskih založnikov.
- ✓ Splošna knjižnica uporabnikov zagotavlja tudi dostop do elektronskih informacijskih virov na daljavo. Pri njihovi nabavi sodeluje z drugimi knjižnicami.
- ✓ Dostop do slovenskih elektronskih in zvočnih knjig dopolnjuje v obsegu najmanj 5 licenc na 1.000 potencialnih uporabnikov letno.

Glede na višino načrtovanih finančnih sredstev za nakup gradiva Knjižnica Josipa Vošnjaka v letu 2024 načrtuje izpolnitev minimalnih pogojev 150 enot prirasta na 1000 prebivalcev ter 22 enot neknjižnega gradiva in 50 tekoče naročenih naslovov serijskih publikacij.

V okviru priporočil in glede na število prebivalcev na območju delovanja Knjižnice Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica načrtujemo letni prirast:

- 0,20 enote knjižničnega gradiva na prebivalca, to je 6.572 enot knjižnega in neknjižnega gradiva, od tega:
- 0,178 enote knjižnega gradiva, kar znaša 5.731 enot,
- 0,022 enote neknjižnega gradiva, kar znaša 841 enot ter
- 290 tekoče naročenih naslovov serijskih publikacij v osrednji knjižnici in enotah.

Nakup knjižničnega gradiva po enotah za leto 2024 – pri knjižnici Kebelj in Tinje se upošteva 1.500 prebivalcev – minimalni standard za delovanje enote po Pravilniku.

	Število prebivalcev	Knjižno gradivo (150/1000 preb.)	Neknjižno gradivo (22/1000 preb.)	Skupaj (knjižno in neknjižno)	Serijske publikacije (50 tekoče naročenih naslovov)
Knjižnica Pragersko	1.839				
Knjižnica Kebelj	(1.500) 710				
Knjižnica Tinje	(1.500) 910				
Skupaj za občino SB	(27.586) 26.206	4.138	607	4.745	170
Knjižnica Poljčane	4.432	622	91	713	40
Knjižnica Oplotnica	4.146	739	92	831	40
Knjižnica Makole	2.038	306	45	351	40
Skupaj	(38.202) 36.822	5.731	841	6.572	290

Št. preb. po občinah – vir: Statistični urad RS, na dan 1. 1. 2023

Št. preb. Pragersko, Kebelj in Tinje – vir: Spletna stran Občine Slovenska Bistrica

Standardom se najbolj približamo v osrednji knjižnici v Slovenski Bistrici, pri ostalih občinah bomo morali prirast zvišati ali z močnejšim financiranjem s strani občin ali kvalitetnimi darovi.

Do odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja lahko pride predvsem v organizacijskih enotah knjižnice, kjer so uporabniki knjižnice predvsem otroci in mladina, ter ostalih enotah, kjer smo zaradi pomanjkanja sredstev prisiljeni nabavljati samo zelo iskano gradivo ter gradivo, potrebno za zadovoljevanje študijskih in ostalih izobraževalnih potreb.

Povprečna cena knjige je predvidena 27,00 € na enoto, za neknjižno gradivo pa 15,00 €. Ministrstvo za kulturo nakup knjižničnega gradiva sofinancira s 30 % sredstev za nakup po standardih, posamezna občina mora zagotoviti preostalih 70 % sredstev nakupa.

Za posamezno občino to pomeni:

Občina	Strošek nakupa knjižnega gradiva	Strošek nakupa neknjižnega gradiva	Strošek nakupa serijskih publikacij	Skupaj strošek knjižničnega gradiva in serijskih publikacij	70 % stroška
Slov. Bistrica	111.726,00 €	9.105,00 €	12.800,00 €	133.631,00 €	93.541,70 €
Poljčane	17.955,00 €	1.470,00 €	1.300,00 €	20.725,00 €	14.507,50 €
Oplotnica	16.794,00 €	1.365,00 €	1.300,00 €	19.459,00 €	13.621,30 €
Makole	8.262,00 €	675,00 €	1.300,00 €	10.237,00 €	7.165,90 €
Skupaj:	154.737,00 €	12.615,00 €	16.700,00 €	184.052,00 €	128.836,40 €

11. Enaka dostopnost knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice

Informacije o kupljenem gradivu so na voljo v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema, v mesečnih Bibliografijah novosti knjižnice ter na spletni strani knjižnice, uporaba knjižničnega gradiva, iskanje informacij, uporaba medijev ter vseh dejavnosti, aktivnosti in prireditev pa so dostopni vsem uporabnikom enako.

Osrednja knjižnica je odprta 46 ur na teden, krajevne knjižnice pa:

- Oplotnica: 20 ur,
- Poljčane: 20 ur,
- Pragersko: 19 ur,
- Kebelj: 10 ur,
- Makole: 11 ur,
- Tinje: 10 ur.

Delež odprtosti organizacijskih enot glede na uredbo je 100 %.

Dostop do vzajemnega kataloga imajo vse enote.

Načrtovani delež včlanjenih prebivalcev je 25 %.

Knjižnica nenehno sodeluje s svojim okoljem in lokalnimi skupnostmi. Gradivo, ki ga v naši knjižnici ni na voljo, si uporabniki izposodijo preko medknjižnične izposoje. V okviru

območnosti knjižnic je izposoja gradiva iz Mariborske knjižnice in Knjižnice Lenart brezplačna. Dobro sodelujemo z našo osrednjo območno knjižnico, udeležujemo se srečanj, predavanj, izobraževanj, v dar prejemamo gradivo. Na naših strokovnih ekskurzijah obiskujemo knjižnice po Sloveniji in tujini, prav tako si našo in krajevne knjižnice za cilj svoje strokovne ekskurzije izberejo kolegi iz vse Slovenije. Izkušnje, ki si jih ob teh priložnostih izmenjujemo, so pri našem delu dobrodošle.

Na bibliopedagoških in biblioandragoških urah promoviramo svojo domoznansko in referenčno zbirko, prav tako nanju in na ostale zbirke opozarjamo v medijih in ob različnih priložnostih, razstavah, srečanjih, delavnicah, predstavitev.

V časopisu Panorama imamo stalno rubriko Vošnjakov kotiček, kjer opozarjamo na dejavnosti in dogajanje v knjižnici ter priporočamo dobre knjige, opazni smo tudi v drugih lokalnih in ostalih medijih, aktivni smo na Facebooku, Instagramu in TikToku.

Vsekakor so nam zadovoljstvo naših uporabnikov, tudi najzahtevnejših, pozitivni odzivi okolja, novi vpisi članov iz drugih občin, visoka medknjižnična izposoja ... dober pokazatelj, da je naša nabavna politika na pravi poti, ki se je bomo držali tudi v prihodnje. Seveda bomo še naprej upoštevali priporočila stroke in naših krovnih organizacij ter težili k najboljšim rezultatom pri oblikovanju kvalitetne knjižnične zbirke.

Pripravila:
Saša Šega Crnič,
vodja oddelka za nabavo

Direktorica:
Patricija Breznikar

Slovenska Bistrica, 6. 11. 2023